

JAARVERSLAG 2014

VERZETSMUSEUM
AMSTERDAM

INHOUD 2014

1	INLEIDING	2	Nevenprogramma's wisseltonstellingen	19	
2	TENTOONSTELLINGEN	4	■ Memoria Historica	19	
	Wisselexpositieruimte	5	■ "Alle kinderen, ze zijn weg"	19	
	■ "Alle kinderen, ze zijn weg". Het kindertransport uit Kamp Vught	5	■ Naar de boeren	19	
	■ Naar de Boeren. Kinderevacuaties in de Hongerwinter	5	■ Eenmalige bijeenkomsten en evenementen van derden	19	
	Entreehal	7	Collectieve evenementen	21	
	■ The 'Making of' Verzetsmuseum Junior	7	7	PUBLIEK, MARKETING EN PR	22
	■ Children of the War. Lichtkunstwerk door Max Zorn	7	Bezoekers	23	
	■ "Keeping the memory alive"	7	Audiotours	23	
	■ "Memoria Historica". Een beeldverhaal over de bittere erfenis van de Franco-dictatuur	7	Marketing en PR	23	
	■ Tulpenbollen op het menu	7	Verzetsmuseum online	25	
	Buiten het museum	7	Relaties	27	
	■ De Tweede Wereldoorlog in 100 voorwerpen	7	8	ORGANISATIE	28
3	VERZETSMUSEUM JUNIOR	8	Bestuur	29	
4	COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK	10	Personeel	29	
	Acquisitie, ontsluiting en behoud	11	Museumregister	29	
	Raadpleging en uitlending	11	Huisvesting en faciliteiten	29	
5	EDUCATIE	12	Vriendenstichting	31	
	Groepsbezoek	13	Financiën	31	
	Museumdocenten	15	9	BIJLAGEN	34
	Speciale educatieve programma's, samenwerking en promotie	15	Bestuur Verzetsmuseum	35	
6	EVENEMENTEN	16	Nevenfuncties	35	
	Lezingen, discussies, filmvertoningen	17	Personeel	35	
	■ Bijeenkomstenserie <i>Helden en Schurken</i>	17	Stagiaires	35	
	■ Geuzenpenningbijeenkomst	17	Comité van Aanbeveling	36	
	■ Anton de Kom-lezing	17	Bestuur Stichting Vrienden	36	
	■ Sobiborbijeenkomst	17	Kinderklankbordgroep	36	
			Vrijwilligers	37	
			Bijdragen 2014	38	

1 INLEIDING

Mede dankzij Verzetmuseum Junior, dat in oktober 2013 open ging, nam het aantal scholieren dat het Verzetmuseum bezocht in 2014 toe tot 17.582. Het totale aantal bezoekers steeg tot een record van 87.106 bezoekers. In Verzetmuseum Junior worden veel opgetogen reacties achtergelaten: "Fijn dat er dit soort museums bestaan. Dit museum gaat over stof die moeluk is om te bespreken." "Ik heb er heel veel van geleerd en nu weet ik ook hoe erg het moet zijn geweest om in de oorlog te moeten leven."

2014 was voor het Verzetsmuseum ongetwijfeld het succesvolste jaar ooit. Het aantal bezoekers nam toe van ruim 63.000 in 2013 (ook al record) tot 87.106 – een groei van bijna 40%. Dit succes is grotendeels te danken aan Verzetsmuseum Junior dat in oktober 2013 open ging. Deze nieuwe kinderafdeling kreeg in 2014 veel positieve beoordelingen, waaronder de ANWB-prijs voor het meest innovatieve uitje. Familiebezoek uit Nederland stroomde toe. Ook het begeleide educatieve groepsbezoek nam toe, van 15.868 in 2013 tot 17.582 scholieren in 2014. Het museum profiteerde voorts van de toegenomen belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog, van de groei van het buitenlandse toerisme in Amsterdam en van de vele zeer positieve beoordelingen op Tripadvisor en andere toeristische websites.

De definitieve afronding van Verzetsmuseum Junior vergde nog veel aandacht in 2014. De educatieve programma's werden nader ontwikkeld en er werden nieuwe museumdocenten opgeleid. Het uitbreidingsproject werd definitief afgerond voor de fondsen en subsidiegevers. Er werden nog vele mankementen van het nieuwe gebouw en de inrichting verholpen, en het boek *Verhalen uit Verzetsmuseum Junior* verscheen. Daarnaast had het Verzetsmuseum in 2014 ook weer een volwaardig tentoonstellingsprogramma, met als hoogtepunt de zelf geproduceerde tentoonstelling *Naar de Boeren. Kinderevacuaties in de Hongerwinter*. Ook werden er in 2014 relatief veel zaalactiviteiten georganiseerd.

Voor de zaalactiviteiten was samenwerking met tal van traditionele en nieuwe partners voor het Verzetsmuseum weer van groot belang. Voor samenwerking op het gebied van de bedrijfsvoering werden de activiteiten van de Plantage (de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad) geïntensiveerd en verbreed. Landelijk werd geïnvesteerd in de ontwikkeling van de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45.

De hoge bezoekersaantallen resulteerden in hogere entree- en winkelinkomsten. Het museum kon hierdoor stappen zetten op weg naar een reëlere bedrijfsvoering. Er konden enkele noodzakelijke investeringen worden gedaan, zoals vervanging van de telefooncentrale uit 1998 en de verouderde Windows XP computers. Personeel dat jarenlang structureel substantieel meer werkte dan het betaald kreeg, kreeg een (nog beperkte) uitbreiding van uren. Het wegvallen van gesubsidieerde medewerkers blijft een punt van zorg voor de toekomst, maar nadat het museum een vol jaar in uitgebreide vorm heeft gefunctioneerd, is wel duidelijk dat het museum door de uitbreiding met Verzetsmuseum Junior een essentiële stap vooruit heeft gezet in zijn ontwikkeling. Dat werd aan het eind van 2014 bevestigd en bekroond door de nominatie voor de internationale *European Museum of the Year Award 2015*.

TENTOONSTELLINGEN

WIE MERKTE DE BOEREN?
 Bij de evacuatie van de Nederlandse kinderen naar de boeren...
 In Den Haag...
 Dank de Nederlandse...
 geen vaste selectieprocedures.

Who gets to go to the farms?
 Children have to solve a riddle...
 In the Hague...
 The first German...
 children get evacuated.

"Dit is mijn moeder..."
 "Wax voor verken..."
 "Dit is mijn moeder..."

De tentoonstelling Naar de Boeren. Kinderevacuaties in de Hongerwinter was de zeer succesvolle, door het Verzetsmuseum zelf geproduceerde tentoonstelling in 2014 over de evacuatie van ca. 40.000 hongerende stadskinderen naar het platteland. De kinderen maakten een barre, dagenlange tocht, vaak per vrachtschip over het IJsselmeer, naar vreemde pleegouders. In de evocatief opgezette tentoonstelling – steervol vormgegeven door Jasper van Goor – werden de ervaringen van zeven kinderen gevolgd.

Na het bescheiden expositieprogramma in 2013, vooral gericht op voorpubliciteit voor het nieuwe Verzetsmuseum Junior, had het Verzetsmuseum in 2014 weer een volwaardig tentoonstellingsprogramma met een ambitieuze grote eigen productie.

WISSELEXPOSITIERUIMTE

In de wisselexpositieruimte waren in 2014 twee tentoonstellingen te zien:

De tentoonstelling "Alle kinderen, ze zijn weg". Het kindertransport uit Kamp Vught.

"ALLE KINDEREN, ZE ZIJN WEG".

HET KINDERTRANSPORT UIT KAMP VUGHT

19 FEBRUARI T/M 31 AUGUSTUS

Aangrijpende expositie over het transport op 6 en 7 juni 1943 van bijna 1.300 Joodse kinderen vanuit Kamp Vught naar vernietigingskamp Sobibor. De tentoonstelling werd overgenomen van het Nationaal Monument Kamp Vught. Verhalen over de kinderen en getuigenissen van omstanders geven de bezoeker een indringend beeld van het verloop van deze chaotische dagen.

Centraal onderdeel van de tentoonstelling was een wand met de namen van de 1.296 afgevoerde kinderen. Van 160 kinderen was de naam voorzien van een foto. Bezoekers konden aanvullende kinderfoto's aanleveren. Deze vorm van publieksparticipatie was succesvol. Op donderdag 5 juni, de dag waarop het transport in juni 1943 werd aangekondigd, werden 31 nieuwe portretfoto's van weggevoerde kinderen aan de namenwand toegevoegd tijdens een ontroerende bijeenkomst met nabestaanden onder leiding van presentatrice Dieuwertje Blok. De namenwand zal in Vught een permanente plaats krijgen.

NAAR DE BOEREN.

KINDEREVACUATIES IN DE HONGERWINTER VANAF 29 SEPTEMBER

Grote eigen productie in samenwerking met de documentairemakers Bob Entrop en Raoul de Zwart over de ongeveer 40.000 kinderen die tijdens de Hongerwinter naar het platteland zijn geëvacueerd om ze te behoeden voor de hongerdood. Conservator Karen Tessel bereidde de tentoonstelling voor met de universitaire stagiaire Caressa Elizen. Voor de tentoonstelling werd extra onderzoek gedaan door Ingrid de Zwarte, als onderzoekster verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en het NIOD. Dit leverde verrassende nieuwe informatie op over heimelijke steun van de evacuatie door de Duitse autoriteiten die een hongeropstand vreesden, en over de betrokkenheid van verzetsorganisaties die Joodse onderduik-kinderen meesmokkelden.

De massale evacuatie werden onder extreem moeilijke omstandigheden uitgevoerd. De kinderen maakten een barre, dagenlange tocht, vaak per vrachtschip over het IJsselmeer, naar wildvreemde pleegouders op het voor hen vreemde platteland. In de mooi evocatief opgezette tentoonstelling – gemaakt met ruimtelijk vormgever Jasper van Goor en grafisch vormgever Christa Jesse – worden de ervaringen van zeven kinderen gevolgd: tijdens de hongerwinter, hun selectie voor de uitzending, hun reis naar het onbekende, de aankomst en het verblijf 'bij de boeren', de bevrijding en hun terugkeer naar huis. Aan het slot van de tentoonstelling – én op de bij de tentoonstelling gemaakte website – kunnen de bezoekers ook hun eigen verhalen achterlaten.

Tenslotte vertelt cabaretier Paul van Vliet, één van de geportretteerde kinderen in de tentoonstelling dat hij later Unicef-ambassadeur werd om zich in te zetten voor kinderen die nu honger leiden door oorlogssituaties.

Nog lege landkaart in de tentoonstelling Naar de Boeren. Kinderevacuaties in de Hongerwinter. Directbetrokkenen konden hier en op de website hun eigen verhalen achterlaten over dit onderbelichte onderwerp. Veel oudere bezoekers raakten geëmotioneerd. Op de website waren aan het eind van het jaar ruim 200 persoonlijke verhalen opgetekend.

Historia
Wittere erfenis van de Franco-dictatuur
Yacantewording

Democratie van de Democratie

Historia
las secuelas del franquismo.
dando cuenta

Historia

Historia

Bescheiden tentoonstelling "Memoria Historica" in de entreehal met kunstwerken van Jehanne van Woerkom over de wekelijkse demonstraties in Madrid van de nabestaanden van de tienduizenden verdwenen slachtoffers van het Franco-regime.

Historia
Memoria of the Franco-dictatorship

Op 29 september werd *Naar de boeren* geopend door Cees van der Burg, als vervanger van de verhinderde staatssecretaris van VWS Martin van Rijn. Paul van Vliet las vervolgens een brief voor die hij schreef voor zijn pleegouders in het Friese Garijp. Aansluitend ging in bioscoop Kriterion de bij het project behorende documentaire *Naar de boeren* van ENTROP&DEZWARTFILMS in première.

De tentoonstelling kreeg veel publiciteit en veel bezoekers. Het wat vergeten onderwerp sprak een breed publiek aan. Geheel naar verwachting was er veel belangstelling van de honderdduizenden Nederlanders, die zelf betrokkenheid hebben met het thema. Directbetrokkenen raakten vaak geëmotioneerd en maakten gebruik van de mogelijkheid om actief te participeren. Op de website en tentoonstellingswand waren aan het eind van het jaar ruim 200 persoonlijke verhalen opgetekend. In het reactieboek werd veel gerefereerd aan de persoonlijke band met het thema. Zo schrijft Petra: *“De expositie over de oorlogskinderen die gered en vervoerd zijn naar Noord-Holland en Friesland, heeft een diepe indruk op ons gemaakt. Dankzij dappere schippers is onze moeder als baby gered.”* Gezien de vermeldingen op Tripadvisor waren ook buitenlandse toeristen onder de indruk: *“The Special exhibit on The Hunger Winter is fantastic and emotional showing how children were sent to the farms so they could have food. Don't miss it!”*

ENTREEHAL

Het museum besloot in 2014 vanwege het toenemende aantal bezoekers en de soms moeilijk te vinden museumonderdelen, de entreehal te gaan richten op ontvangst en informering van de bezoekers en niet meer te gebruiken voor kleine tentoonstellingen. In afwachting van de herinrichtingsplannen werden er in 2014 nog vijf bescheiden tentoonstellingen geëxposeerd:

THE ‘MAKING OF’ VERZETSMUSEUM JUNIOR

T/M 5 JANUARI

Tentoonstelling over het ontwerpen en bouwen van de nieuwe museumafdeling was tot het eind van de Kerstvakantie te zien.

CHILDREN OF THE WAR

LICHTKUNSTWERK DOOR MAX ZORN

T/M 19 JANUARI

In het kader van het Amsterdam Light Festival maakte de Duitse kunstenaar Max Zorn aangelichte portretten van de vier hoofdpersonen van Verzetmuseum Junior en een portret van een verzetsman aan het werk.

“KEEPING THE MEMORY ALIVE”

21 JANUARI T/M 6 APRIL

16 posters van een wedstrijd onder studenten grafische en kunstzinnige vormgeving uit Canada, Groot-Brittannië, Tsjechië, Israël, Slowakije, Slovenië, Hongarije, Oostenrijk, Rusland en Indonesië, waren geëxposeerd in het kader van de internationale *Holocaust Memorial Day*, op 27 januari.

“MEMORIA HISTORICA”.

EEN BEELDVERHAAL OVER DE BITTERE ERFENIS VAN DE FRANCO-DICTATUUR

14 APRIL T/M 31 AUGUSTUS

Kunstwerken van Jehanne van Woerkom over de nabestaanden van de tienduizenden slachtoffers van het Franco-regime. Zij weten vaak niet wat er met hun familieleden is gebeurd en waar hun lichamen zijn. Elke donderdag demonstreren zij met de portretten van verloren geliefden op het Plaza Puerta del Sol in Madrid om te vragen om waarheid, gerechtigheid en genoegdoening.

De tentoonstelling ging open op 14 april, de dag van de vestiging van de door Franco bestreden democratische republiek, kreeg ruime publiciteit en trok vooral specifiek geïnteresseerde bezoekers.

TULPENBOLLEN OP HET MENU

VANAF 27 JUNI

Met deze kleine presentatie over het eten van tulpenbollen tijdens de oorlog sloot het museum aan bij het toeristische themajaar over de tulp in de citymarketing.

BUITEN HET MUSEUM

DE TWEDE WERELDOORLOG IN 100 VOORWERPEN

KUNSTHAL ROTTERDAM

4 FEBRUARI T/M 5 MEI

Met het Nationaal Comité 4 en 5 mei en de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 werkte het Verzetmuseum samen aan deze tentoonstelling in de Rotterdamse Kunsthal, samengesteld door journalist/publicist Ad van Liempt. Vijf van de 100 voorwerpen waren afkomstig uit de collectie van het Verzetmuseum Amsterdam. De tentoonstelling werd geopend door de koning, kreeg veel waardering en trok meer dan 100.000 bezoekers.

Overzichtsfoto van de tentoonstelling *De Tweede Wereldoorlog in 100 voorwerpen* waaraan ook Verzetmuseum Amsterdam 5 voorwerpen bijdroeg.

3

VERZETSMUSEUM JUNIOR

Verzetsmuseum Junior werd het gehele jaar door goed bezocht en kreeg veel lof. Ondertussen werden er nog allerlei afrondende werkzaamheden verricht. Nog tot ver in het najaar werd er gewerkt aan noodoplossingen voor en structurele verbeteringen aan de techniek. Uiteindelijk draaide het nieuwe museumdeel stabiel. In juni en augustus werd met de project-leider en diverse producenten – toch met tevredenheid terugblikkend – geëvalueerd.

Ook op andere gebieden werd het project in de loop van het jaar afgerond. Alle ruim vijftig fondsen en subsidiegevers keurden het project – dat 3,6 miljoen kostte – goed, vaak met enthousiasme. De laatste rechtszaak over de uitbreiding, de beroepsprocedure tegen de omgevingsvergunning, werd afgerond doordat de indiener niet ontvankelijk werd verklaard en niet in hoger beroep ging. De educatieve activiteiten en de promotie van Verzetsmuseum Junior, eerder opbouwend dan afrondend, worden beschreven in de hoofdstukken 5 en 7. Als laatste onderdeel van het uitbreidingsproject werd in 2014 het boek bij Verzetsmuseum Junior, zowel in een Nederlandse als Engelse versie, uitgebracht: een gebonden en zeer rijk geïllustreerd lees- en kijkboek van 136 pagina's. In het bijzijn van de hoofdpersonen Eva Schloss-Geiringer, Jan Slomp, Henk Wieringa, de dochter van de door ziekte verhinderde hoofdpersoon Nellie van der Weele en de leden van de kinderadviesgroep de Verzetsbende, werd op 15 december, tijdens een sprankelende bijeenkomst onder leiding van Klokhuis-presentatrice Lisa Wade, het eerste exemplaar aangeboden aan de nieuwe Amsterdamse cultuurwethouder Kajsa Ollongren. In het blad *Lezen* schreef recensent Pjotr van Lenteren: *"Echter gebeurd kan niet. De kinderen in dit boek hebben de oorlog zelf meegemaakt. Henk als gewone jongen, Eva als Joods meisje, Jan als zoon van een verzetsdominee en Nelly bij de Jeugdstorm. Doordat de hoofdstukken steeds op dezelfde manier zijn opgebouwd, kun je hun oorlogservaringen vergelijken. [...] Dit prachtige non-fictieboek over wat oorlog met kinderen doet, gaf het museum in eigen beheer uit en verdient bredere verspreiding."*

Verzetsmuseum Junior was in 2014 populair bij scholen (zie hoofdstuk 5) en vooral ook bij families. Om de drukte in goede banen te leiden werd er tijdens de schoolvakanties een museumdocent ingezet. Veel ouders meldden aan de receptie dat hun kinderen alles wilden zien en na drie uur nog niet weg wilden. Op een wand in de tentoonstelling kunnen kinderen een reactie achterlaten. Frederik schrijft bijvoorbeeld: *"Het was een hele leuke ervaring. Dit museum heeft mij intens geraakt. Fijn dat er dit soort museums bestaan. Dit museum gaat over stof die moeluk is om te bespreken."* Manouk schrijft: *"Ik heb er heel veel van geleerd en nu weet ik ook hoe erg het moet zijn geweest om in de oorlog te moeten leven. Ik ben geraakt door hun verhalen."* Op Museumkids.nl gaven de jonge bezoekers Verzetsmuseum Junior gemiddeld een 8,9 als rapportcijfer.

Verzetsmuseum Junior wint ook aan populariteit bij buitenlandse gezinnen, blijkt uit het toenemende aantal Engelstalige reacties op de reactiewand. Een voorbeeld: *"In 3 years of travel, this is the most incredible museum our family has been to! Ages 34, 34, 8, 6, 2."* Ook op TripAdvisor wordt *"the amazing Junior section"* vaak warm aanbevolen, ook voor mensen zonder kinderen. *"Don't miss the younger peoples' section. The main part of the museum is excellent, but the telling of the stories of 4 children in the children's section was even better and one of the most memorable parts of our visit to Amsterdam."*

In het reactieboek schreef Laura uit Yorkshire: *"...really inspiring...gave true insight... made me think and appreciate how lucky I am."*

In zijn begin april verschenen proefschrift over oorlogsmusea roemde NIOD-medewerker Erik Somers Verzetsmuseum Junior als *"een overtuigend voorbeeld van het op aansprekende wijze verbinden van evocatie en verdieping"*. Op een feestelijke bijeenkomst in Den Haag op 14 april werd Verzetsmuseum Junior door de ANWB uit 21 inzendingen uitgeroepen tot het meest innovatieve uitje van 2014. Aan het eind van het jaar volgde de nominatie voor de *European Museum of the Year Award 2015*.

Conservator en centrale samensteller Karen Tessel overhandigde op 15 december het eerste exemplaar van het boek Verhalen uit Verzetsmuseum Junior aan de nieuwe Amsterdamse cultuurwethouder Kajsa Ollongren.

4

COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK

Amsterdam 10
Hier Jong, de Dank voor
al je liefde. God zij je
nabij. Tot werens bij
Yerinus. Je afah je Hanka

Een afscheidsbriefje van de ter dood veroordeelde dominee Henk de Jong was een van de authentieke voorwerpen en documenten die het Verzetsmuseum in 2014 geschenkt kreeg.

ACQUISITIE, ONTSLUITING EN BEHOUD

Het Verzetsmuseum beheert een groeiende collectie authentiek materiaal over dagelijks leven en verzet in Nederland en de Nederlandse koloniën tijdens de Tweede Wereldoorlog. De daling van het aantal schenkingen van collectie, die zich veel later dan verwacht inzette in 2012, zette zich licht door in 2014. Het museum verwierf in dit jaar 83 schenkingen (ten opzichte van 84 in 2013, 93 in 2012, 110 in 2011). Ook het aantal opmerkelijke schenkingen lijkt af te nemen. Vermeldenswaardige aanwinsten in 2014 waren een ontroerende afscheidsbrief van de ter dood veroordeelde dominee Henk de Jong, een kinderfoto van Hannie Schaft, een grote NSB-vlag, foto's van de bevrijding van Amsterdam van de persfotograaf Ton Veen en het pistool van de gefusilleerde commandant van de Stoottroepen Alkmaar Ferdinand Ris. Het archief van Henk van Randwijk, door de familie bestemd voor het Verzetsmuseum, werd in overleg met de familie overgedragen aan het NIOD dat al een deel van zijn archief in bezit heeft.

Volgens een in 2013 opgesteld plan werd het gehele jaar door gewerkt aan het controleren van de conditie van de tentoongestelde objecten in de vitrines. Extra aandacht vergde de collectie in de vaste opstelling over Nederlands-Indië omdat veel collectiestukken voor de inrichting in 2005 voor 10 jaar in bruikleen waren gegeven, en de bruikleentermijnen gingen aflopen. Het lukte om materiaal definitief te verwerven of nieuwe contracten te sluiten. Twee collectiestukken werden aangekocht. In enkele gevallen waren er geen nabestaanden van de bruikleengevers te achterhalen. Het werk wordt in 2015 voortgezet.

Mede dankzij een extra registratie-medewerker in de Sociale Werkvoorziening kon de achterstand in de collectieregistratie in de loop van 2014 worden weggewerkt. Hij kon vervolgens ook tijd besteden aan de digitalisering van foto's en documenten. In samenwerking met de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 en het NIOD werd voorts gewerkt aan een plan voor gezamenlijke collectie-ontsluiting van alle collecties over de Tweede Wereldoorlog in Nederland, die zal gaan aansluiten op de

museale domein-aggregator *DimCoN*, de landelijke infrastructuur Digitaal Erfgoed en het Europese *Europeana*.

Voor de uitdijende bibliotheek werd het in 2013 opgestelde plan om de boekencollectie uit te dunnen verder aangescherpt. Met behulp van nieuwe vrijwilligers werd een goed begin gemaakt met de uitvoering.

RAADPLEGING EN UITLENING

Terwijl het aantal schenkingen afnam, nam de raadpleging van de museumcollectie toe. De collectie werd bijvoorbeeld geraadpleegd voor publicaties over het Damincident, liquidaties in de Zaanstreek, de spionagegroep Packard, de arts Ben Polak, de fotografe Annemie Wolff, de Engelandvaarder Bas Ganderheyden, de verzetsmannen Frits Conijn en Frits van der Schriek, en voor films over Johan Brouwer en Truus Menger. Er werd collectie in bruikleen gegeven aan onder meer het Joods Historisch Museum, de Pasar Malam in Den Haag, het Nieuwe Instituut in Rotterdam, de Kunsthall in Rotterdam, de Stichting Herinnering LO-LKP in Kampen, en het Deutsches Historisches Museum in Berlijn.

De foto's van het Verzetsmuseum zijn sinds 2009 online raadpleegbaar via www.beeldbankwo2.nl. Hierop zijn de fotocollecties van alle belangrijke collectiebeherende instellingen op het gebied van de Tweede Wereldoorlog bijeengebracht. In 2014 werden via de beeldbank 49 foto's van het Verzetsmuseum besteld en waarvan er uiteindelijk 28 zijn opgenomen in publicaties, tentoonstellingen en documentaires.

In de kleine, gespecialiseerde, door vrijwilligers bemande bibliotheek, werden 30 onderzoekers ontvangen. Voorts werden er door de bibliotheekmedewerkers, zoals de voorgaande jaren, ongeveer 300 per e-mail of telefoon ontvangen informatieverzoeken afgehandeld.

Een nieuwe aanwinst voor de fotocollectie van het Verzetsmuseum was deze kinderfoto van Hannie Schaft met haar oudere zus en twee buurmeisjes. De hier zesjarige Jo Schaft (Hannie was haar schuilnaam in het verzet) is de tweede van links. De foto's van het Verzetsmuseum zijn sinds 2009 online raadpleegbaar via de gezamenlijke beeldbankwo2.nl. Via de beeldbank werden in 2014 49 foto's van het Verzetsmuseum besteld.

VERZETSMUSEUM

THE DUTCH RESISTANCE MUSEUM

EDUCATIE

Het eerste exemplaar van het speurboekje voor scholieren werd tijdens een feestelijke presentatie op 24 april in bijzijn van de eerste gebruikers – groep 7 van de Dr. Boekmanschool en de kinderen van de kinderklankbordgroep De verzetsbende – aangeboden aan de gedeputeerde cultuur van de provincie Noord-Holland, Elvira Sweet.

Het Verzetsmuseum heeft een vast aanbod van educatieve programma's voor uiteenlopende schoolgroepen die leerlingen informeren over de meest ingrijpende periode uit de recente geschiedenis, én aanzetten tot alertheid ten opzichte van intolerantie en ondemocratische tendensen.

In de eerste maanden van 2014 werden nieuwe educatieve programma's voor Verzetsmuseum Junior ontwikkeld. Het eerste exemplaar van het speurboekje voor scholieren werd tijdens een feestelijke presentatie op 24 april in bijzijn van de eerste gebruikers – groep 7 van de Dr. Boekmanschool – aangeboden aan de gedeputeerde cultuur van de provincie Noord-Holland, Elvira Sweet.

Het groepsbezoek aan het Juniormuseum werd populair. De vrees dat 14-jarigen zich er 'te groot' voor zouden voelen, bleek geheel onterecht. Zelfs oudere leerlingen vragen of ze naar het Juniormuseum mogen. Op verzoek van onder meer de internationale scholen, werd er ook een begin gemaakt met de ontwikkeling van een programma en materiaal voor Engelstalige groepen. In 2014 werd er ook nog het hele jaar gewerkt aan de ontwikkeling en vervolmaking van het online digitale groepsboekings-systeem. Voorts werkte het museum mee aan een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam getiteld *Rondleiden is een vak*.

GROEPSBEZOEK

Het jaar werd afgesloten met 17.582 educatieve bezoekers. Sinds de opening van Verzetsmuseum Junior ligt het aantal groepen uit het basisonderwijs hoger dan voordien, op 33%. In 2014 kwam 56% van de scholieren uit het voortgezet onderwijs, 10% uit het buitenland; 1% was inburgeraar.

Van de basisschoolleerlingen die het museum bezochten waren er 31% afkomstig uit Amsterdam, 47% uit de rest van Noord-Holland en 22% uit de rest van Nederland. Van de leerlingen van het voortgezet onderwijs waren er 18% afkomstig uit Amsterdam, 41% uit de rest van Noord-Holland, 33% uit de rest van Nederland en 8% uit het buitenland. De buitenlandse groepen waren afkomstig uit de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Canada, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Portugal, Italië, Argentinië, België en Curaçao. Voor Duits- en Engelstalige groepen biedt het museum rondleidingen; anderstalige groepen maken gebruik van een audiotour.

De meeste scholieren (56%) kregen een rondleiding of voerden een onderzoeksoopdracht uit in de vaste opstelling over Nederland in de Tweede Wereldoorlog; 19% (3.234 leerlingen) maakte een begeleide buurtwandeling, en 25% (4.328) werd ontvangen in Verzetsmuseum Junior. Het museum kon in Verzetsmuseum Junior iets minder schoolgroepen ontvangen dan verwacht door het grote succes bij individuele bezoekers. Het bleek al snel dat er daardoor geen groepen konden geboekt tijdens de schoolvakanties in alle regio's.

Het museum heeft vanuit inhoud en achtergrond een specifieke missie gericht op het stimuleren van tolerantie tussen bevolkingsgroepen. Ook wil het museum kennis overdragen om misvattingen te bestrijden die voortkomen uit het conflict in het Midden-Oosten. Het museum streeft er daarom naar om 'zwarte scholen' te bereiken. Zo bezocht de islamitische school As Siddieq in 2014 met twee groepen Verzetsmuseum Junior.

Leerlingen van de British School in Voorschoten bezig met een onderzoeksoopdracht in de vaste opstelling van het Verzetsmuseum. Op verzoek van de internationale scholen, werd er in 2014 een begin gemaakt met de ontwikkeling van een educatief programma voor Engelstalige groepen in Verzetsmuseum Junior. Ca. 8% van het educatieve groepsbezoek aan het museum komt uit het buitenland.

Het museum ontvangt ook groepen slechthorende kinderen. Verzetsmuseum Junior bleek – ondanks alle audiofragmenten – met de juiste begeleiding ook voor hen zeer geschikt.

In 2014 werden de educatieve programma's voor Verzetmuseum Junior nader ontwikkeld. Elke klas ontdekt in vier subgroepjes de verhalen van de Joodse Eva, zoon van verzetsouders Jan, NSB-meisje Nelly, en Henk uit een alledaags gezin. Elke subgroep wordt begeleid door een museumdocent. Er werden daarom in 2014 relatief veel nieuwe vrijwillige museumdocenten geworven. In vijf scholingsmiddagen werden negen nieuwe museumdocenten opgeleid.

MUSEUMDOCENTEN

Het Verzetsmuseum had de afgelopen jaren een team van ruim 40 vrijwillige, goed geschoolde museumdocenten. Het is een gemêleerde groep met onder meer (vervroegd) gepensioneerden en studenten. Omdat in 2013 al was gebleken dat er voor de groepen in Verzetsmuseum Junior per klas vier museumdocenten nodig zijn, één voor elk subgroepje, werd de werving en scholing van nieuwe museumdocenten in 2014 voortgezet. In 2014 werden in vijf scholingsmiddagen negen nieuwe museumdocenten opgeleid. De integratie van de nieuwe museumdocenten is na enige aanloopproblemen goed verlopen. Op 22 september werd een zeer geslaagde museumdocentenbijeenkomst gehouden, inclusief een etentje. Negen museumdocenten namen afscheid vanwege studie of werk. De samenwerking met de PABO-opleiding van de Hogeschool van Amsterdam werd voortgezet. In het kader van hun maatschappelijke stage werkten in 2014 elf PABO-stagiairs mee aan de begeleiding van schoolgroepen. Een van de PABO-studenten werd een vaste museumdocent.

SPECIALE EDUCATIEVE PROGRAMMA'S, SAMENWERKING EN PROMOTIE

Vanaf 2007 heeft het Verzetsmuseum in het kader van het museale samenwerkingsverband in Amsterdam *Stad en Taal*, een programma voor inburgeraars. In 2014 werden er 142 cursisten ontvangen. Er werd deelgenomen aan de Stad en Taalmarkt om de programma's onder de aandacht te brengen en aan een geslaagde uitwisselingsbijeenkomst voor museumdocenten van alle Stad- en Taal-musea, met name gericht op het knelpunt van de verschillende taalniveaus van de cursisten.

Het Verzetsmuseum was ook in 2014 weer betrokken bij educatieve programma's voor gebruik op scholen. Aan de hand van het lespakket *Verzet je!* gaven, gecoördineerd vanuit het Verzetsmuseum, Duitse vrijwilligers van de *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste* (ASF) in mei les aan basisscholen in het hele land. In samenwerking met de Stichting

Taalvorming werd een aanbod gemaakt van lessen die op school kunnen worden gegeven ter voorbereiding op en verwerking van een bezoek aan Verzetsmuseum Junior. De Stichting Taalvorming ondersteunt daarbij de schooldocenten in de uitvoering.

In 2014 werd in nauwe samenwerking met het Haags Historisch Museum dat de tentoonstelling in 2015 zal overnemen, gewerkt aan educatief materiaal voor de wisseltentoonstelling *Naar de boeren*. ENTROP&DEZWARTFILMS produceerden een educatieve introductiefilm. Acht museumdocenten werden ingewerkt om groepen te begeleiden in de tentoonstelling *Naar de boeren*. Zij zijn vooral ingezet voor inlooprondeleidingen bij evenementen zoals de Museumnacht.

Uiteraard nam het Verzetsmuseum weer deel aan de gebruikelijke educatieve samenwerkingsverbanden zoals de Holocaust Memorial Day en de MOCCA Cultuureducatedag op 2 april, met een presentatie van het educatieve aanbod voor de scholen in Amsterdam. Ook nam het Verzetsmuseum deel aan het Cultuurbus/boot-project van MOCCA. In 2014 is voor het eerst sinds vele jaren niet meegedaan aan de Kunstschooldag omdat de datum zo laat bekend was dat het museum al was volgeboekt met schoolgroepen.

6

EVENEMENTEN

DOORN IN HET VLEES

Foute Nederlanders in
de jaren vijftig en zestig

Ismee TAMES

In het voorjaar organiseerde het museum weer maandelijks bijeenkomsten onder de titel Helden en Schurken, samen met het NIOD, het Historisch Nieuwsblad en NTR/Geschiedenis24 naar aanleiding van nieuw historisch onderzoek. Historica Ismee Tames sprak tijdens de bijeenkomst op 15 januari over de naoorlogse internering en berechting van collaborateurs.

LEZINGEN, DISCUSSIES, FILMVERTONINGEN

Het Verzetsmuseum organiseert jaarlijks lezingen en debatten met vaste samenwerkingspartners om het thema van het museum te relateren aan de nieuwste historisch-wetenschappelijke ontwikkelingen of aan de politieke actualiteit.

BIJEENKOMSTENSERIE HELDEN EN SCHURKEN

Van januari tot en met mei organiseerde het museum weer een maandelijkse bijeenkomst onder de titel *Helden en Schurken*, samen met het NIOD, het *Historisch Nieuwsblad* en NTR/Geschiedenis24. Alle bijeenkomsten werden goed bezocht.

- 15 januari spraken de historica Ismee Tames, voormalig officier van justitie Henk Dupuis en de destijds veroordeelde Dick Woudenberg onder leiding van NTR-regisseur Paul Ruigrok over de naoorlogse internering en berechting van collaborateurs.
- 19 februari sprak David Barnouw met Bas von Benda-Beckmann over zijn nieuwe boek over de 'Velser affaire'. Hebben conservatieve politieagenten en verzetslieden communisten verraden aan de Duitsers?
- Was de Tweede Wereldoorlog de voorzetting van de Eerste? Op 19 maart sprak Frans Smits, hoofdredacteur van het *Historisch Nieuwsblad*, hierover met Willem Melching die inging op Hitlers streven naar wraak voor het verlies van de Eerste Wereldoorlog en met Herman Amersfoort die inging op de neutraliteit van Nederland en de gevolgen daarvan voor de Nederlandse houding tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- De bijeenkomst van 16 april werd gewijd aan Loe de Jong, die met zijn omvangrijke publicaties en televisieoptredens jarenlang de discussies over de Tweede Wereldoorlog beheerste. Historicus Bas Kromhout sprak met zijn biograaf Boudewijn Smits en met Ad van Liempt die intensief met De Jong samenwerkte aan de tweede televisieserie *De Bezetting*.
- Op 21 mei interviewde presentatrice Clairy Polak NIOD-onderzoeker Bram Enning over zijn nieuwe boek *Spreken over fout*, dat gaat over de zoektocht van kinderen van 'foute' ouders naar erkenning. Cuny Holt-

huis-Buve, voorzitter van stichting werkgroep Herkenning, reageerde vanuit de perspectief van de betrokkenen op het boek.

GEUZENPENNINGBIJEENKOMST

Het Verzetsmuseum organiseerde vanaf 1999 in maart de jaarlijkse *Geuzenpenningbijeenkomst* rondom de laureaat van de Geuzenpenning, een prestigieuze onderscheiding voor mensen of organisaties die zich verzetten tegen politieke onderdrukking, vernoemd naar de eerste verzetsgroep in Nederland tijdens de bezetting. De laureaten zijn afkomstig uit uiteenlopende plekken van de wereld; het was voor het museum elk jaar weer een zware belasting om over een onbekend thema en vaak in een vreemde taal, boeiende bijeenkomsten te organiseren. Daar tegenover stond matige publiciteit en publieke belangstelling. Na vergeefse pogingen om een vaste partnerorganisatie te vinden, moest het museum, in overleg met de Stichting Geuzenpenning, helaas besluiten de bijeenkomsten te staken.

ANTON DE KOM-LEZING

De Anton de Kom-lezing wordt jaarlijks georganiseerd door Verzetsmuseum Amsterdam in samenwerking met dagblad Trouw. Na het wegvallen van het antidiscriminatiebureau Art. 1 als partner, werd de Anne Frank Stichting als partner bij de organisatie betrokken.

Op 19 juni verzorgde Beatrice de Graaf, hoogleraar *History of International Relations & Global Governance* aan de Universiteit Utrecht, de Anton de Kom-lezing 2014 met als titel *De vlam van het verzet. Nederlandse strijders in het buitenland, vroeger en nu*.

Beatrice de Graaf ging in op verschillen en overeenkomsten tussen de huidige Nederlandse Jihadisten en Nederlandse strijders zich eerder in de geschiedenis in buitenlandse oorlogen en gewapende conflicten mengden, zoals Zoeaven, strijders in de Spaanse burgeroorlog, Nederlandse SS-ers, en strijders voor de Rote Armee Fraktion en de FARC. De schrijver Mohammed Benzakour (Marokko, 1972), winnaar van de E. du Perronprijs 2013, trad op als co-referent. Paul Abels, werkzaam bij de

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, was betrokken bij het slotgesprek. De boeiende bijeenkomst werd goed bezocht en stond onder leiding van *Trouw*-redacteur Willem Schoonen.

SOBIBOR-BIJEENKOMST

Rondom de datum van de herdenking van de opstand in het vernietigingskamp Sobibor op 14 oktober 1943 organiseren de Stichting Sobibor en het Verzetsmuseum Amsterdam jaarlijks een bijeenkomst. Dit jaar vond de bijeenkomst plaats op zondag 19 oktober, met als thema *'Wie vertelt het verhaal als er geen overlevenden meer zijn?'* Susanne Knittel (Universiteit van Utrecht) ging in op de betekenis en representatie van ooggetuigenverslagen. NIOD-medewerker Erik Somers, die recent promoveerde op de

Op 19 juni verzorgde Beatrice de Graaf, hoogleraar *History of International Relations & Global Governance* aan de Universiteit Utrecht, de Anton de Kom-lezing 2014 met als titel *De vlam van het verzet. De Graaf ging in op verschillen en overeenkomsten tussen de Nederlandse Jihadisten en Nederlandse strijders die eerder in de geschiedenis vochten in buitenlandse oorlogen.*

Er werden in 2014 met allerlei partners bijeenkomsten georganiseerd. Op 7 oktober organiseerde het ASKW/Steunpunt vluchtelingen in het museum een bijeenkomst over de vluchtelingenstromen richting Europa, de verharding van het asielbeleid en praktijken die indruisen tegen de mensenrechten.

herinnering en verbeelding van de Tweede Wereldoorlog in Nederlandse musea, constateerde een toenemende behoefte aan authenticiteitsbeleving. Na hun korte lezingen ging gesprekleider Clairy Polak met hen en de zaal in discussie.

NEVENPROGRAMMA'S WISSELTENTONSTELLINGEN

MEMORIA HISTORICA

Bij deze tentoonstelling over de slachtoffers van Franco werd op 19 en 27 april, 18 mei en 14 juni de filmdocumentaire *Los caminos de la memoria* vertoond en goed bezocht.

“ALLE KINDEREN, ZE ZIJN WEG”

Op 5 juni werden in samenwerking met het Nationaal Monument Kamp Vught 31 nieuwe kinderportretten aan de tentoonstelling toegevoegd tijdens een programma met nabestaanden onder leiding van Dieuwertje Blok.

NAAR DE BOEREN

De in samenhang met de tentoonstelling gemaakte, gelijknamige documentaire werd voor bezoekers in het museum vertoond op 12 en 26 oktober, 8 en 23 november en 7 en 20 december. Veel bezoekers kwamen er speciaal voor terug.

Op 11 oktober stond de jaarlijkse ontvangst van de donateurs van Vriendenstichting in het teken van *Naar de Boeren*. Conservator Karel Tessel en Paul van Vliet gaven een presentatie. Aansluitend werd de documentaire vertoond.

Ook op 11 oktober gaven conservator Karen Tessel en UvA/NIOD-onderzoekster Ingrid de Zwarte lezingen in het kader van de Maand van de Geschiedenis over de historische achtergronden van de evacuatie van 40.000 stadskinderen. Twee van de in de tentoonstelling geportretteerde kinderen waren aanwezig voor een gesprek met het publiek.

EENMALIGE BIJENKOMSTEN EN EVENEMENTEN VAN DER DEN

Naast deze terugkerende evenementen organiseerde het museum eenmalige bijeenkomsten met wisselende partners. Ook werd de gehoorzaal beschikbaar gesteld of verhuurd voor bijeenkomsten van derden over aan het museum gelieerde onderwerpen, waarbij ook het museum kon worden bezocht.

- 12 maart gaf Plantage-coördinator Hester Schölvinc een lezing voor internationale studenten toerisme.
- 6 april vertoonde het Joods Maatschappelijk Werk in het museum de film *De Baby* van regisseur Deborah van Dam.
- 8 april organiseerde de NTR een voorbezigting van een televisieserie over de Eerste Wereldoorlog.
- 8 april hield het Amsterdamse 4 en 5 mei-comité in het museum een persconferentie over Theater na de Dam.
- 24 april aanbidding eerste speurboekje bij Verzetmuseum Junior aan cultuurgedeputeerde Elvira Sweet
- 28 april werden er in het museum postume Yad Vashem-onderscheidingen uitgereikt, onder meer aan de ouders van Jan Slomp, één van de vier hoofdpersonen in Verzetmuseum Junior.
- 4 mei organiseerde het CIDI met programmamaker en historicus/arabist Ruben Gischler de première van de documentaire *Een rest keert weer*. Holocaustoverlevende Hugo de Groot, die deelnam aan de documentaire, gaf een toelichting.
- 6 juni organiseerde het Academisch Medisch Centrum in het museum een congres naar aanleiding van een onderzoek naar de blijvende gevolgen van de Hongerwinter.
- 18 september organiseerde de Cultuurcompagnie in het Verzetmuseum een informatiebijeenkomst voor Noord-Hollandse musea over financiering.
- 1 oktober vond in het museum het afscheid plaats van Willem Schoonen, vele jaren nauw betrokken bij de organisatie van de Anton de Kom-lezing, als hoofdredacteur van *Trouw*, en Paul Doop, voorzitter van de stichting Christelijke Pers.

Op 28 april werden er in het Verzetmuseum postume Yad Vashem-onderscheidingen uitgereikt, onder meer aan de ouders van Jan Slomp, één van de vier hoofdpersonen in Verzetmuseum Junior.

- 7 oktober organiseerde het ASKV/Steunpunt vluchtelingen in het museum een bijeenkomst over de vluchtelingenstromen richting Europa, de verharding van het asielbeleid en praktijken die indruisen tegen de mensenrechten.
- 30 oktober presenteerde het NIOD met het Verzetmuseum de bundel *Moedige mensen. Helden in oorlogstijd*, samengesteld door Jaap Cohen en Hinke Piersma. In de bundel worden binnen- en buitenlandse 'helden' gepresenteerd als tegenwicht tegen de huidige trend om het belang van het verzet te minimaliseren. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan de 103-jarige Johan van Hulst, tijdens de oorlog betrokken bij de redding van Joodse kinderen uit de crèche tegenover de Hollandsche Schouwburg.

Het platteland was in 2014 in het Verzetmuseum het thema van de Museumnacht in aansluiting op de expositie Naar de boeren. Tv-kok Pierre Wind maakte cocktails met tulpenbollen, theatergroep 'Babok' trad op met beesten van oude apparaten en bezoekers konden een koe melken en daarmee op de foto. Zoals elk jaar werden ook de museale opstellingen goed bezocht door de 2.376 overwegend jonge bezoekers.

- 6 november werd het boek *Elke dag een druppel gif* van Wilma Geldof gepresenteerd, gebaseerd op de ervaringen van NSB-kind Dick Woudenberg.
- Bureau Stadsverkenningen organiseerde in 2014 weer enkele cultuur-historische cursussen in het Verzetsmuseum.

COLLECTIEVE EVENEMENTEN

Zoals in voorgaande jaren nam het Verzetsmuseum ook in 2013 weer deel aan diverse collectieve evenementen:

- *Amsterdam Light Festival* t/m 19 januari. Het Verzetsmuseum nam deel met aangelichte kunstwerken gemaakt van bruine tape door de Duitse kunstenaar Max Zorn.
- Internationale *Holocaust Memorial Day*: in de herdenkingsweek van 20 tot 27 januari werden affiches getoond in de entreehal (zie hoofdstuk 2) en was er voor schoolgroepen extra aandacht voor het verhaal van Eva Schloss-Geiringer in het kader van het thema 'Overleven'.
- *Nachttour Museumnacht*. Stichting Museumnacht organiseerde op 13 maart een geslaagde avond in het Verzetsmuseum met de jonge theatermakers van De Tekstmederij, over de sporen die de oorlog naliet in de Plantagebuurt.
- Tijdens het *Nationale Museumweekend* op 5 en 6 april werd Verzetsmuseum Junior onder de aandacht gebracht, en kregen alle kinderen gratis toegang. Op woensdag 2 april was er ook een eerste speciale Museumdag voor kinderen, *Museumkids*.
- Ter gelegenheid van *4 en 5 mei* werd de traditionele gratis avondopenstelling op 4 mei weer goed bezocht. Met de organisatie Bits of Freedom werd de geslaagde *Godwin-lezing* georganiseerd: Hans de Zwart ging in op de lessen over privacy die we kunnen trekken uit de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister in 1943. Het museum participeerde voorts in de 5 mei-activiteit *Huizen van verzet*. Jan Slomp was onder meer aanwezig in zijn 'huis' in Verzetsmuseum Junior.
- Aan de *Uitmarkt* op 30 en 31 augustus nam het museum dit jaar weer deel met een grote gezamenlijke presentatie op het Museumplein van het samenwerkingsverband de Plantage.
- *Maand van de Geschiedenis* in oktober had als thema *Vriend en Vijand*. Het museum leverde een artikel voor de krant en bracht diverse activiteiten in dit kader onder de aandacht.
- Opnieuw nam het museum in samenwerking met de Anne Frank Stichting en het Joods Historisch Museum deel aan de *Museumjeugd-universiteit*. Op 19 oktober gaf conservator Karen Tessel een kindercollege met als titel *Hoe maak je een kindermuseum?*
- De Amsterdamse *Museumnacht* op zaterdag 1 november had in het Verzetsmuseum als thema 'Het platteland' in aansluiting op de expositie *Naar de boeren*. Naast rondleidingen, bood het museum een programma met onder meer tv-kok Pierre Wind die cocktails maakte met tulpenbollen en de theatergroep 'Babok' die optrad met beesten van oude apparaten. Ook konden bezoekers een koe melken en daarmee op de foto. Het was een sfeervolle en goed bezochte nacht met 2.376 jonge en enthousiaste bezoekers.

PUBLIEK, MARKETING EN PR

In de schoolvakanties hingen er onder andere in Amsterdam en Haarlem affiches van Verzetmuseum Junior. De peperbus tegenover het museum, nabij de ingang van Artis, trok in oktober veel bekijks.

BEZOEKERS

De bezoekersaantallen van het Verzetsmuseum groeiden in 2014 met 40% tot 87.106 bezoekers.

Het museum houdt maandelijks gedurende een week een enquête onder de individuele bezoekers. In combinatie met de verschillende categorieën bezoekers die het kassasysteem registreert, heeft het museum een goed beeld van het profiel van de bezoekers en van de trends en ontwikkelingen in de samenstelling van de bezoekers. Naar verwachting nam door het familiebezoek het aantal individuele bezoekers uit Nederland toe. In 2013 kwam 23% uit Nederland; in 2014 31%, waarvan 11% uit de regio Amsterdam en 20% uit de rest van Nederland. Van de 69% individuele bezoekers afkomstig uit het buitenland kwam er 49% uit Angelsaksische landen, 15% uit de rest van West-Europa en 5% uit Azië, Zuid-Amerika en Afrika.

Het museum ontving in 2014 meer vol betalende bezoekers dan verwacht. Maar ook de Museumkaart bleef belangrijk voor het Verzetsmuseum; het aantal gebruikers steeg licht tot 22%. Het aantal bezoekers met een / *Amsterdam Card* lag met 7% van het totaal nog steeds laag.

Het aantal bezoekers dat het museum voor het eerst bezocht, lag met 89% weer hoog, maar iets lager dan vorig jaar doordat het museum in 2014 weer een volwaardig wisselexpositieprogramma had dat ook herhaalbezoekers trok. Door Verzetsmuseum Junior nam het aantal kinderen dat het museum bezocht licht toe tot 13%. Er werden meer dan duizend van de nieuwe familie-tickets verkocht. Door de directbetrokkenen die in het laatste kwartaal *Naar de boeren* bezochten, nam ook het aantal bezoekers van boven de 65 jaar licht toe tot 15%. In de tussengelegen leeftijdsgroepen bleef de verdeling min of meer gelijk (19-25 jaar 14%; 26-35 jaar 16%; 36-50 jaar 20%; 51-65 jaar 22%).

Recensent Pjotr van Lenteren beschreef het boek Verhalen uit Verzetsmuseum Junior als een "prachtig non-fictieboek over wat oorlog met kinderen doet."

BEZOEKERSAANTALLEN 2014

Individuele bezoekers	64.434
Bezoekers evenementen	5.035
Groepsbezoek basisonderwijs	5.779
Groepsbezoek voortgezet onderwijs	9.915
Groepsbezoek buitenland/inburgeraars	1.943
Totaal	87.106

AUDIOTOURS

Het toegenomen aantal buitenlandse bezoekers vertaalde zich ook in een toegenomen gebruik van de audiotours via podcatchers die het museum kosteloos aan de bezoekers beschikbaar stelt. In 2014 werden de tours 28.673 keer uitgeleend; bijna een verdubbeling ten opzichte van 2013: Engels 19.693 keer; Nederlands 2.525, Spaans 2.446, Duits 1.856, Frans 1.381 en Italiaans 772 keer.

Om aan de toenemende vraag te kunnen blijven voldoen werden twintig nieuwe podcatchers geïnstalleerd.

Verzetsmuseum Junior is voor Engelstalige bezoekers toegankelijk gemaakt met de audiotour. De vier kinderstemmen zijn in het Engels te horen en de Nederlandstalige tekstborden zijn te beluisteren in een volwassen voice-over. Deze audiotour werd ruim 2.000 keer gebruikt.

MARKETING EN PR

In 2014 reserveerde het museum extra budget om de marketing voor Verzetsmuseum Junior te kunnen voortzetten om de naamsbekendheid voor familiebezoek verder te versterken. De affichecampagne werd in de schoolvakanties voortgezet in Amsterdam en Haarlem, en er waren betaalde advertenties en spots op radio en tv rondom het Jeugdjournaal en op AT5. In de mei-periode werd er over het Juniormuseum geschreven in onder meer in *Het Parool*, *J/M*, *Zo zit dat en Libelle*. Er werden voorts met wisselende resultaten kortingsacties georganiseerd voor lezers van het Februaristakingsmagazine, Stadpashouders en klanten van Specsavers. De stadpasactie was het meest geslaagd, en bracht veel gezinnen binnen die niet tot de standaard-museumbezoekers behoren.

De publicitaire aandacht voor het proefschrift van Erik Somers *De oorlog in het museum* genereerde ook aandacht voor het door hem geroemde Verzetsmuseum Junior. Nadat Verzetsmuseum Junior was uitgeroepen tot meest innovatieve uitje door de ANWB volgden publicitaire aandacht in *De Kampioen* en acties voor ANWB-leden. De Volkskrant en NRC-Handelsblad plaatsten een kritisch opiniestuk over het luchtige woord 'uitje' in verband met Verzetsmuseum Junior, en een reactie hierop door directeur Liesbeth van der Horst. De verschijning van het boek bij de kinderafdeling, *Verhalen uit Verzetsmuseum Junior* op 15 december resulteerde in *free publicity* in de Kerstvakantie in *Het Parool*, AT5 en Kidsweek, en op de websites en online-media van Oneindig Noord-Holland, Cultuurbarbaartjes, Kidsweek en Kidsproof.

De Joodse hoofdpersoon uit Verzetmuseum Junior, Eva Schloss-Geiringer, en de dochter van hoofdpersoon Nelly, die leidster was van de Jeugdstorm van de NSB kwamen tot elkaar tijdens de presentatie van het boek bij Verzetmuseum Junior dat in 2014 verscheen. Klokhuis-presentator Lisa Wade presenteerde de ontroerende bijeenkomst.

Naast Verzetsmuseum Junior kregen ook de wisseltonstellingen goede publiciteit. Aan de nieuwe kinderportretten in de tentoonstelling “Alle kinderen, ze zijn weg” werden grote artikelen gewijd in de *Volkskrant*, *Metro* en *KIJK*. De entreehal-expositie *Memoria Historica* kreeg aandacht in het televisieprogramma *Eén vandaag* en artikelen in *Het Paroo* en alle regionale kranten in west-Nederland van HDC-media. Door aandacht in de Spaanse media en op het Spaanstalige Nederlandse *Radio Cicada* kwamen er ook Spaanse bezoekers naar de tentoonstelling.

Rond 4 en 5 mei werkte het Verzetsmuseum mee aan diverse radio- en televisie-uitzendingen. Zo gaf de directeur uitleg over vervalsingswerk in het programma *Oorlogsgeheimen* van omroep Max; Eva Schloss-Geiringer reageerde in KRO's *Brandpunt* in Verzetsmuseum Junior op de Anne Frank-musical.

Veel publiciteit kreeg het museum na de opening van *Naar de boeren* op 29 september. De persvoorberichting op 25 september werd goed bezocht. Dankzij de medewerking van de geportretteerden kreeg de tentoonstelling veel publiciteit in de landelijke dagbladen en bijvoorbeeld *Libelle*. Op de televisie kreeg de tentoonstelling aandacht in het AT5-journaal, het Jeugdjournaal en de TV-show *Pauw*. Ook regionale media, van Zeeland tot in Winschoten, hadden belangstelling. Bij de tentoonstelling werd een folder geproduceerd en er was een affiche-campagne. De affiches werden verspreid in Amsterdam en via bakkerswinkels in Friesland, Groningen en Drenthe. Er waren voorts wervingsacties via *Unicef Magazine*, het tijdschrift *Historia*, de *Spoorvoordeelwinkel* en het boerenblad *Nieuwe Oogst*.

Samenwerkingspartners waren weer onmisbaar voor de promotie van de lezingen en debatten. *Historisch Nieuwsblad* plaatste meermalen grote aankondigingen van de serie *Helden en Schurken*. De Anton de Kom-lezing van Beatrice de Graaf werd zoals gebruikelijk aangekondigd in en gepubliceerd door mediapartner *Trouw*. Naar aanleiding van de lezing

was De Graaf ook een uur te gast in het programma *Nooit meer slapen* op Radio 1.

Voor de algemene promotie van het museum werd aan het begin van het jaar een nieuwe folder uitgebracht, half gewijd aan Verzetsmuseum Junior. De folder werd via de folderbakken verspreid in Amsterdam, Haarlem en het Gooi. Er werden met behulp van stagiairs ook folders verspreid bij Amsterdamse hotels, B&B's en campings in Noord- en Zuid-Holland. Voor een goede zichtbaarheid op Amsterdam CS adverteerde het museum in de zomermaanden op de beeldschermen in het gebouw van de Toeristeninformatie. In het kader van samenwerkingsverband de Plantage werd meegewerkt aan onder meer de Plantage Lente Toptien, het Weesperstraatfestival, een nieuwe gezamenlijke folder en een audio-App door de buurt. Er werden twee nieuwsbrieven geproduceerd voor de donateurs en relaties.

Voor de buitenlandse markt realiseerde het Verzetsmuseum in 2014 weer vermeldingen op en in vele toeristische websites, plattegronden en informatiegidsen. Op 9 juli maakte de bekende Amerikaanse reisgidsenschrijver Rick Steves in het museum opnames voor zijn televisie-reisshow. De verkoop van e-tickets, vooral gericht op buitenlandse toeristen, via de Holland Pass, Tours & Tickets en Get Your Guide via Tripadvisor was ook in 2014, met in totaal 1.297 ingeleverde vouchers, niet zeer succesvol. Dankzij de kaartverkoop via Tours & Tickets werd het museum opgenomen op de veel gebruikte plattegronden van de *Hop on Hop off*-bussen.

VERZETSMUSEUM ONLINE

Steeds meer bezoekers bereiden zich voor op een bezoek aan het Verzetsmuseum via de website. De website www.verzetsmuseum.org is daarom voorzien van onderdelen in het Engels, Duits, Frans, Spaans en Italiaans. Het museum verkreeg in samenwerking met het bedrijf INTK aan het begin van het jaar een sponsorbijdrage in de vorm van Google-advertenties. Er zijn in 2014 twee nieuwe applicaties op de website

toegevoegd: een online-boekingsagenda voor scholen en een nieuw onderdeel met interactieve verhalenmodule bij de tentoonstelling *Naar de boeren*.

Het bezoek aan de website steeg aanzienlijk tot 244.589 unieke bezoekers. Ruim 20% van de bezoekers bezocht het Engelstalige deel van de site.

De door het Verzetsmuseum geproduceerde en beheerde website www.walravenvanhall.nl gaf een kleine daling van het aantal bezoekers te zien: 7.221 in 2014 tegen 7.681 in 2013.

Het Verzetsmuseum was actief op Facebook met aankondigingen van evenementen, berichten over en foto's van activiteiten, reacties van bezoekers, informatie over Tweede Wereldoorlog-onderwerpen en een link naar Tripadvisor. Het aantal Facebook-bezoekers nam toe van 603 eind 2013 tot 1.036 eind 2014.

Op *YouTube* werden in 2014 verouderde filmpjes verwijderd en nieuwe filmpjes toegevoegd. Eind 2014 stonden er 56 filmpjes van het Verzetsmuseum op *YouTube* die in totaal 94.511 views kregen. Aan de 38 filmpjes op Vimeo werden in 2014 twee filmpjes toegevoegd; het aantal views op Vimeo steeg tot 12.895.

Het museum was weer zeer succesvol op de sociale media met aanbevelingen van bezoekers. Ook in 2014 werd het Verzetsmuseum onderscheiden door *Tripadvisor* met een certificaat van uitmuntendheid. Het gehele jaar door stond het Verzetsmuseum in de top vijf van meest gewaardeerde musea in Amsterdam. Terugkerende woorden in de vele recensies zijn: “*learned a lot*”, “*a must see*”, “*very well laid-out*”, “*thought provoking*”, “*helpful staff*”, “*excellent audiotour*”, “*spend many hours*”, “*highly recommended*”, “*fascinating*”, “*deals honestly with difficult issues*” en “*a valuable addition to the Anne Frank Museum*”.

Op de website Museumkids.nl van de Museumvereniging kreeg Verzetmuseum Junior in korte tijd veel zeer hoge cijfers. De prijzen voor de beste Museuminspecteurs werden daarom op 9 april uitgereikt in Verzetmuseum Junior in aanwezigheid van museumdirecteur Liesbeth van der Horst.

Het museum stimuleerde de jonge bezoekers om als 'Museuminspecteur' een beoordeling over Verzetmuseum Junior te geven op de website Museumkids.nl van de Museumvereniging. Verzetmuseum Junior kreeg in korte tijd veel beoordelingen, hoge cijfers (gemiddeld een 8,9) en werd 'kidsproof' bevonden. Op 9 april werden daarom door de Museumvereniging prijzen aan diverse Museuminspecteurs uitgereikt in Verzetmuseum Junior.

RELATIES

Door het succes van de nieuwe kinderafdeling bezochten vele relaties en belangstellenden Verzetmuseum Junior: groepen studenten op het gebied van publieksgeschiedenis, toerisme en museologie, vertegenwoordigers van diverse overheden en delegaties van subsidiegevers en sponsors (het Nationaal Comité 4 en 5 mei, RABO-bank Amstel en Vecht, RABO-vastgoedfonds, Gieskes-Strijbis fonds), en veel collega-musea. Uit Nederland werden delegaties ontvangen van onder meer Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het CODA in Apeldoorn, de Anne Frank Stichting, het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen, het Joods Cultureel Kwartier en het Watersnoodmuseum uit Ouwerkerk. Ook werden de directeuren en de educatief medewerkers van de Tweede Wereldoorlog-musea ontvangen, en de instellingen die stagiairs hebben van de *Aktion Sühnezeigen Friedensdiensten*. Op 28 augustus werd Verzetmuseum Junior zeer positief beoordeeld tijdens een tentoonstellingsanalyse van de Nederlandse Museumvereniging.

Er was ook veel buitenlandse belangstelling voor Verzetmuseum Junior. Naast de juryleden voor de *European Museum of the Year Award*, ontving het museum delegaties van Villa Zapakara kindermuseum in Paramaribo Suriname, het Nationaal Museum in Kopenhagen Denemarken, het Bomber Command Memorial in Lincolnshire UK, het Etnografisch Museum in Milaan Italië, het historisch Museum uit Esbjerg Denemarken en het Memorial Centre Potocari in Sebrenica in Servië.

Stafleden waren ook buiten het museum actief. De directeur sprak op 28 mei in Naturalis in Leiden bij een bijeenkomst van de Nederlandse Museum Vereniging over de Museuminspecteurs, zij maakte deel uit van de redactieraad van het blad *Onderzoek Uitgelicht* van het Nationaal Comité en adviseerde enkele musea in oprichting. De conservator nam in 2014 plaats in een klankbordgroep voor een in 2015 in Amsterdam te organiseren internationaal symposium over kindermusea. Het hoofd PR en randprogrammering trad toe tot de werkgroep *Sales* van het samenwerkingsverband de Plantage.

Het museum nam uiteraard deel aan de belangrijkste herdenkingen, zoals de Auschwitz Herdenking, de herdenking van de Februaristaking, de aanslag op het bevolkingsregister en de Nationale Dodenherdenking op de Dam in Amsterdam.

Om in een tijd van bezuinigingen in de cultuursector de krachten te bundelen werden diverse samenwerkingsverbanden in 2014 verder geïntensiveerd. De culturele instellingen van de Plantage, waarmee al gezamenlijk duurzame energie wordt ingekocht, onderzochten nieuwe vormen van samenwerking, mede dankzij een subsidie van het Mondriaan Fonds. Ook het vanuit het Overleg Amsterdamse Musea (OAM) opgerichte SAM, de Samenwerkende Amsterdamsche Musea, en Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 kregen subsidie van het Mondriaan Fonds om samenwerkingsprojecten te ontwikkelen. Het Verzetmuseum was vooral intensief betrokken bij de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45, waarvan de directeur van het Verzetmuseum bestuursvoorzitter is. Er vonden extra bijeenkomsten plaats vanwege diverse ontwikkelingen in het veld, zoals de herziening van het beleid van het ministerie van VWS, het Nationaal Comité 4 en 5 mei en de plannen voor een nieuw museum in Nijmegen. Op uitnodiging van het Nationaal Comité namen de directies van diverse betrokken partijen in december deel aan een studiereis naar Berlijn en Dresden.

Vorbereidingen in de ontvangstzaal van Verzetmuseum Junior voor gastlessen aan basisscholen in het hele land. Deze lessen worden jaarlijks in mei gegeven aan de hand van het lespakket Verzet je! door de Duitse vrijwilligers van Aktion Sühnezeichen Friedensdienste (ASF).

8

ORGANISATIE

Het zeer geslaagde jaarlijkse uitje voor alle medewerkers en vrijwilligers stond op 30 juni in het teken van Amsterdam. Na rondleidingen door het Amsterdam Museum en een bezoek aan het Paleis op de Dam werd een vaartocht gemaakt met tekst en uitleg van stadskenner Ton Heijdra.

BESTUUR

In 2014 – na de volledig voltooiing van het project tot de uitbreiding met Verzetsmuseum Junior – trad penningmeester Hans Hoek volgens voornemen af. In juli werd Daniël de Swaan als zijn opvolger benoemd. Bestuurslid Nevin Özutok trad in september af omdat zij het bestuurswerk niet meer met haar andere activiteiten kon combineren. Voorzitter Hans Blom en bestuurssecretaris Carla Bastiaansen werden in respectievelijk januari en juni voor een nieuwe termijn van vier jaar herbenoemd. Het bestuur vergaderde zoals gebruikelijk vijf keer.

PERSONEEL

Vergeleken met de voorgaande jaren verliep 2014 – tot het eind van het jaar – op personeel gebied relatief rustig. Het museum zocht en vond aan het begin van het jaar een nieuwe technisch coördinator, die echter nog voor zijn aanstelling uitviel wegens een hernia. Via-via werd een andere kandidate gevonden en in dienst genomen. In verband met haar zwangerschap werd in september de inmiddels geheel herstelde eerste kandidaat alsnog – nu als vervanger – aangesteld. De vaste technisch medewerker in de gesubsidieerde Sargentini-regeling bleef kampen met gezondheidsklachten. Mede dankzij gedetacheerde technische medewerkers in de sociale werkvoorziening, kon het technische werk naar behoren worden verricht. Een van hen verliet het museum aan het eind van het jaar. De bij het museum gedetacheerde medewerker die vooral huishoudelijk werk deed ging met pensioen, maar bleef nog actief als vrijwilliger.

De educatieve dienst had een extra druk jaar door de komst van negen nieuwe museumdocenten (zie hoofdstuk 5). De aanvankelijk voor tijdelijk bedoelde aanstelling van een groepsbezoekregistrator werd daarom verlengd. Ook voor het team van vrijwillige balie-medewerkers was door de toegenomen drukte in het museum en verloop versterking nodig. Er werden acht nieuwe balievrijwilligers aangenomen en ingewerkt, en acht balievrijwilligers namen afscheid. Het uitgebreide handboek voor de balie-medewerkers werd geheel herzien en aangepast aan de nieuwe voorzieningen door de uitbreiding van het museum.

Door de toegenomen entree-inkomsten konden de contracten van enkele medewerkers worden uitgebreid. Dit was noodzakelijk omdat zij al jaren structureel te veel werkten en bovendien in 2014 te maken kregen met een verhoogde werkdruk door de toegenomen bezoekersaantallen en daarmee ook toegenomen administratieve werkzaamheden, serviceverzoeken, en dergelijke.

Ter scholing en bijscholing van personeel en vrijwilligers werden er studiedagen bijgewoond, cursussen gevolgd en interne scholingsbijeenkomsten georganiseerd. Een groot aantal medewerkers en vrijwilligers volgde wederom de (herhalings)cursus Bedrijfs hulpverlening. De conservator en de stafmedewerker PR en randprogrammering woonden het jaarlijkse Museumcongres bij. Er was ook ruimte voor ontspanning. Er werden vier personeelsborrels georganiseerd en een maandelijks gezamenlijke personeelslunch. Het zeer geslaagde jaarlijkse uitje voor alle medewerkers en vrijwilligers vond op 30 juni plaats met onder meer een vaartocht door Amsterdam.

Het eind van het jaar werd aangrijpend. Zowel het hoofd educatie als het hoofd PR en randprogrammering werden ernstig ziek. Gelukkig bleek snel dat de vooruitzichten op herstel gunstig waren. Een onherstelbaar verlies werd geleden door het onverwachte overlijden van de pas 23-jarige Caressa Elizen op 4 december. Caressa had als universitair stagiair meegewerkt aan de voorbereidingen voor de tentoonstelling *Naar de boeren*, en was daarna actief geworden als museumdocent en balievrijwilliger. Veel medewerkers en vrijwilligers woonden de uitvaart bij.

Per 31 december 2014 bestond het vaste personeelsbestand van het museum uit dertien personen. Dit betreft tien mensen met een regulier, parttime dienstverband (7,2 fte) en drie mensen in een gesubsidieerde functie (2,6 fte). Daarnaast werkten er op het eind van het jaar vier mensen via detachering vanuit de sociale werkvoorziening bij het museum. De externe marketing-deskundige Marije Kool werd agetrokken voor de ontwikkeling van een nieuw winkelbeleid. Voorts waren

stagiaires actief in het museum en vele vrijwilligers. In 2014 werkten er 98 vrijwilligers bij het museum, onder wie 32 balievrijwilligers en 46 museumdocenten. Een overzicht van alle medewerkers en vrijwilligers is achterin dit verslag opgenomen.

MUSEUMREGISTER

Alle gegevens voor de herijking voor het Museumregister, het kwaliteitskeurmerk voor musea, had het museum in 2013 aangeleverd. Op 25 juni ontving het museum het besluit dat de registratie wordt voortgezet. Daarbij werd waardering uitgesproken voor de suggesties en opmerkingen van het museum naar aanleiding van de nieuwe, verscherpte eisen van het Museumregister.

HUISVESTING EN FACILITEITEN

Hoewel iets minder dramatisch dan in 2013 kreeg het museum ook in 2014 te stellen met storingen van de klimaatapparatuur door afstelfouten, verstopping van de leidingen door bouwvuil, etc. De verstopping veroorzaakte een ernstige lekkage die ook schade veroorzaakte aan de kurkvloer van de vergaderzaal in de nieuwbouw. Het water lekte ook naar het ondergelegen Juniormuseum, waar de schade gelukkig beperkt bleef tot een kapotte lamp. Na de zomer werd het museumklimaat stabiel, ook door de veranderde buitentemperatuur. In aanvulling op het nieuwbouwproject werden nog aanvullende verbeteringen doorgevoerd zoals aanleg van werklicht en vervanging van de telefooncentrale. Het bedrijfsnoodplan werd aangepast aan de nieuwe voorzieningen.

Door de harde regelval en overbelaste riolen in juli kreeg ook het Verzetsmuseum, zonder blijvende schade, te maken met overstromingen bij de publiekstoiletten en een van de nooduitgangen. In het najaar werd er vocht en schimmel ontdekt in de muur die de entreehal scheidt van restaurant Plancius. Een door de verzekering ingeschakelde deskundige liet de muur drogen en zocht nog tevergeefs naar de oorzaak.

Cabaretier Paul van Vliet, een van de zeven vertellers in de tentoonstelling Naar de Boeren, vertelde tijdens de jaarlijkse ontvangst van de donateurs van de Vriendenstichting op zaterdag 11 oktober over zijn ervaringen als hongervinterevacué. Aansluitend werd de bij de tentoonstelling behorende documentaire vertoond, die is gemaakt door de projectpartners Bob Entrop en Raoul de Zwart.

Het museum heeft in 2014 geen grote onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. In de Vereniging van Eigenaren, waarvan het museum lid is met de eigenaren van de drie appartementen op de verdiepingen van gebouw Plancius, werd begonnen met vervanging van het stucwerk van de achtergevel en plaatsing van een bliksemafleider.

Rondom de scheiding van de energiemeters van het museum en restaurant Plancius voltrok zich in 2014 een ware soap. Er was dispuut over de kosten die met de huurder zouden worden gedeeld, en bij toeval bleek dat diens installateur aan Liander een veel te lage capaciteit voor het museum had opgegeven. Toen uiteindelijk de opdracht was verstrekt en de graafwerkzaamheden voor de deur al waren verricht, bleek dat de energiemeters helemaal niet mogen worden gescheiden vanwege de aanwezigheid van een tussendeur. Er werd besloten de aansluitingen wel te verplaatsen naar het museum en tussenmeters te plaatsen. Gedoe was er ook over de gevelbanier. Amsterdam Marketing vroeg een omgevingsvergunning voor plaatsing rechts van het gebouw, terwijl de VvE slechts toestemming gaf voor plaatsing links, waardoor er een nieuwe omgevingsvergunning moest worden aangevraagd. De banier werd aan het eind van het jaar geplaatst; de afronding van de werkzaamheden met betrekking tot de energiemeters werd uitgesteld tot 2015.

VRIENDENSTICHTING

De Vriendenstichting levert jaarlijks een substantiële bijdrage aan de exploitatie van het museum. Bovendien biedt de Vriendenstichting het museum belangrijke morele steun. Het aantal donateurs neemt door het wegvallen van de verzetsgeneratie al jaren langzaam af, ondanks wervingsacties. In het jaar 2013 waren er nog ongeveer 1.300 donateurs; eind 2014 waren het er 1.200. De dotatie aan het museum was relatief laag, maar dit werd vooral veroorzaakt door een zeer late verzending van de acceptgiro's (30 december) waardoor veel donaties pas in 2015 worden overgemaakt.

De jaarlijkse Vriendendag vond dit jaar plaats op zaterdag 11 oktober. Cabaretier Paul van Vliet, een van de zeven vertellers in de tentoonstelling *Naar de Boeren*, vertelde in een volle zaal over zijn ervaringen als hongerwinterevacué.

Het bestuur van de Vriendenstichting moest in 2014 afscheid nemen van Aal Noppert wegens gezondheidsredenen. Zij deed al vanaf 1985 administratief werk voor de Vriendenstichting en trad in 2002 toe tot het bestuur. Haar vertrek was aanleiding om nieuwe bestuursleden te werven. Aan het eind van het jaar werd het bestuur uitgebreid met Wim Duyff, Roel Kingma, Mariëlle van der Molen en Ger Schutte.

FINANCIËN

Door de veel hogere bezoekersaantallen dan verwacht en de hoge gemiddelde entree-inkomsten per bezoeker, had het museum ook financieel een succesvol jaar. Ook de inkomsten uit de winkel en zaalverhuur groeiden mee. Het museum realiseerde voor de exploitatie een percentage eigen inkomsten van 60%. Door de extra inkomsten kon het museum, zoals vermeld, de personele capaciteit iets verruimen. De personele lasten waren ook hoger dan begroot door de doorbetaling tot half april van een op non-actief gestelde administrateur. Het exploitatieresultaat was, afgezien van de geplande extra uitgaven vanuit de reserve kindermuseum, positief. Het museum kon hierdoor ook weer een extra bedrag toevoegen aan de reserves.

Nu het museum een jaar heeft gefunctioneerd met de uitbreiding, kan worden gesteld dat de toegenomen huisvestingskosten en organisatiekosten binnen de perken blijven. Als de bezoekersgroei gehandhaafd blijft, kan de personele capaciteit – na jaren van woekeren en roofofbouw plegen – verder worden uitgebreid. Dit is ook nodig om de bezoekers te blijven faciliteren. Zorg voor de toekomst blijft dat de twee essentiële medewerkers die vanuit de Sargentini-regeling door de gemeente Amsterdam worden betaald (de technisch medewerker en collectiebeheerder), de komende jaren de pensioengerechtigde leeftijd zullen bereiken.

Het Verzetmuseum financiert het grootste deel van de activiteiten door projectfondsenwerving. In 2014 werd een groot deel van de projectkosten en bijdragen voor de tentoonstelling *Naar de boeren* verantwoord. In de projectkosten zijn ook de kosten opgenomen ter afronding van het kindermuseum-project. Deze zijn vanuit de daarvoor bestemde reserve bekostigd. In 2014 werd met succes de fondsen geworven voor de tentoonstelling *Geen nummers, maar Namen*, die in april 2015 open zal gaan. Overzichten van alle instellingen, bedrijven, fondsen en overheden die het museum in 2014 steunden zijn achterin dit verslag opgenomen. Het museum is deze gulle gevers, en ook de vele particuliere donateurs, veel dank verschuldigd.

EXPLOITATIE- REKENING OVER 2014

(in euro's)

BATEN	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Directe opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten</i>	409.748	282.375	297.039
Indirecte opbrengsten	57.571	36.459	55.111
TOTAAL OPBRENGSTEN	467.319	318.834	352.150
Subsidie Gemeente Amsterdam	379.590	380.000	379.590
Overige subsidies/bijdragen			
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	75.000	100.000	-
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	218.571	147.000	50.115
TOTAAL SUBSIDIES/BIJDRAGEN	673.161	627.000	429.705
TOTAAL BATEN	1.140.480	945.834	781.854
LASTEN	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Beheerlasten personeel	231.958	191.015	213.022
Beheerlasten materieel	253.193	231.405	302.660
TOTAAL BEHEERLASTEN	485.151	422.420	515.682
Activiteitenlasten personeel	308.502	297.989	287.524
Activiteitenlasten materieel	392.448	242.140	27.133
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	700.950	540.129	314.657
TOTAAL LASTEN	1.186.101	962.549	830.340
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-45.621	-16.715	-48.486
Saldo rentebaten/lasten	8.914	1.500	15.565
EXPLOITATIERESULTAAT	-36.707	-15.215	-32.921
Toevoeging aan/onttrekking uit:			
<i>Bestemmingsfonds/reserve inrichting en techniek</i>	62.488		-72.145
<i>Reserve exploitatietekorten</i>	-99.195	-15.215	39.224
RESULTAAT NA VERDELING	-	-	-

Balans en exploitatierekening zijn een vereenvoudigde weergave van het financiële jaarverslag 2014. Over deze jaarrekening heeft bureau KPMG Accountants N.V. op 27 maart 2015 een controleverklaring gegeven.

Winnaar meest innovatieve uitje

9 BIJLAGEN

Directeur Liesbeth van der Horst en conservator Karen Tessel ontvangen op 14 april in Den Haag de onderscheiding voor het meest innovatieve uitje van de ANWB voor Verzetmuseum Junior. Aan het eind van het jaar volgde de eervolle nominatie voor de European Museum of the Year Award 2015.

BESTUUR

- Hans Blom (voorzitter)
- Carla Bastiaansen (secretaris)
- Hans Hoek (penningmeester, tot juli)
- Daniel de Swaan (penningmeester, vanaf juli)
- Duco Adema
- Victor Frequin
- Acelya Ozkan
- Nevin Özutok (tot september)
- Manon Pattynama
- Judith Sargentini
- Dineke Stam

NEVENFUNCTIES DIRECTIE EN BESTUUR

Duco Adema

directeur Hogeschool Windesheim; voorzitter Stichting Vrienden Verzetsmuseum Amsterdam; lid raad van toezicht Handhavingsacademie Amsterdam; lid raad van toezicht VO Zaam

Carla Bastiaansen

directeur HiP Consulting BV; voorzitter alumnivereniging AHD

Hans Blom

voorzitter stichting Biografisch Portaal van Nederland; voorzitter Historische Vereniging Oud Leiden; lid Nationaal Comité Herdenking Capitulaties Wageningen

Victor Frequin

zakelijk directeur Oever Zaaijer Architectuur; directeur VPBD; lid gemeenteraad Amstelveen voor de VVD; voorzitter tennisvereniging ALTC de Aemstelburgh en Stichting Aemstelburgh; voorzitter werkgemersdelegatie CAO voor de BNA; bestuurslid Nederlandse Vastgoedsociëteit Amsterdam; bestuurslid Holland Property

Plaza; bestuurslid Stichting Bouwlab

Hans Hoek

directeur Inwincible Investments BV; directeur Trevolte Holding BV; directeur van Hoepel NV; directeur Peppadew International Europe BV; commissaris Dutch Hotel Collection Monnickendam; bestuurslid Stichting stemming.nu; adviseur diverse vennootschappen

Liesbeth van der Horst

bestuurslid De Plantage Amsterdam, voorzitter Stichting Herinneringscentra en Musea '40-'45; lid redactieraad Nationaal Comité 4 en 5 mei

Acelya Ozkan

Project manager a.i bij IAB Nederland

Nevin Özutok

lid dagelijks bestuur stadsdeel Oost, lid van de raad van commissarissen Carré Theater

Manon Pattynama

Architect eigenaar PAArchitectuur BNA; Bestuurslid Nederlandse Woonbond; lid

·Mooisticht – commissie voor ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie; Nederlands Indië tafel Koninklijke IGC

Judith Sargentini

Europarlementariër voor GroenLinks; bestuurslid stichting NI!

Dineke Stam

zelfstandig werkend bureau Intercultural Museum and Heritage Projects; bestuurslid Cultuur & Co; projectleider en onderzoeker 'Mapping Slavery', co-organisator EU project Take Part in Art, lid Raad van Advies Faculteit der Letteren Vrije Universiteit

Daniel de Swaan

Financieel Directeur Meijers Assurantien BV; directeur Dinytei BV; bestuurslid en penningmeester Worldwide Broker Network Ltd.; penningmeester/secretaris Stichting Assurantiebeurs Amsterdam; voorzitter Stichting Fables; lid investeringscomité 5Square Investeringsfonds

PERSONEEL IN DIENST

Directie

- Liesbeth van der Horst

Collectie en tentoonstellingen

- Karen Tessel

Collectiebeheer

- Frits van Suchtelen

Educatie en groepsbezoek

- Gerard Mensink (tevens webmaster)
- Sandra ter Mijtelen
- Sanne van de Graaf

PR en randprogrammering

- Marjolein Marreveld

Financiële administratie

- Anna Stam

Balie

- Doetie Lootsma

Technische dienst

- Mark Schotel (tot februari)
- Froukje de Vries (vanaf maart)
- Arno Groenendijk (vanaf augustus)
- Charly Braam

Secretariaat en algemene ondersteuning

- Marjan Dejevij
- Frank de Ruijter

GEDETACHEERD

PERSONEEL

via Dienst Werk en Inkomen (sociale werkvoorziening)

Balie

- Dasha Kubova

Technische en huishoudelijke dienst

- Henk Stadwijk (tot november)
- Rune Stoel (tot november)
- Motti Boegborn

Collectiebeheer

- Stef Jacobs

Bibliotheek

- Marc de Hay

FREELANCE PERSONEEL

PR en randprogrammering

- Marije Kool (vanaf november)

Geen nummers, maar Namen

- Aik Meeuse
- Jos Sinnema

Naar de boeren!

- Jasper van Goor

Grafisch vormgeving

- Studio Christa Jesse

COMITÉ VAN AANBEVELING VAN HET VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

- Ido Abram
- Hedy d'Ancona
- Marion Bloem
- Theo van Boven
- Willem Breedveld
- Laurens Jan Brinkhorst
- Remco Campert
- Dick Ernst Claassen
- Hanske Evenhuis-van Essen
- Cees Fasseur
- Bas de Gaay Fortman
- Til Gardeniers-Berendsen
- Cox Habbema
- Gerda Havertong
- Judith Herzberg
- Jeroen Krabbé
- Pauline Kruseman
- Wim van Norden
- Marte Röling
- Roel Schoonveld
- Doekle Terpstra
- Ed. van Thijn
- Harry Verheij †
- Gerard Wallis de Vries
- Harry van Wijnen
- Gert-Jan Wolffensperger

BESTUUR STICHTING VRIENDEN VAN HET VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

- Duco Adema (voorzitter)
- Floris Mrijen (secretaris)
- Willem de Kler (penningmeester)
- Nico Passchier (ledenadministratie)
- Wim Duyff (vanaf december)
- Roel Kingma (vanaf december)
- Mariëlle van der Molen (vanaf december)
- Aal Noppert (tot april)
- Ger Schutte (vanaf december)
- Karel Warmenhoven

KINDERKLANKBORDGROEP DE VERZETSBENDE

- Anouar Aghattass
- Titus van Gent
- Anne Hissink
- Nelia Mitelembe Kissequel

STAGIAIRES

- Serine Aalse
- Charlotte Congo Lowango
- Kaoutar Darrazi
- Rawinder Dhaliwal
- Caressa Elizen †
- Jasmine Fernandes Peres
- Boy Groot
- Vincent Kemper
- Mariette Nieuwenhuizen
- Daisy Nods
- Joost Noordeloos
- Lieneke van Rijn
- Kimberley Schultze Kool
- Julia Slagveld
- Maja Szeliga
- Lotte Vendel
- Caroline Vreeling
- Lara Walraven
- Gina van der Werf

VRIJWILLIGERS

Administratie

- Pim Gillot

Aktion Sühnezeigen Friedensdiensten

- Anne Meerpohl (vanaf september)
- Michaela Wolf (tot september)

Baliemedewerkers

- Marianne Ament
- Jan Ashof
- Maartje de Beer
- Suzanne Boer
- Elsbeth Boom
- Anais van der Braak
- Gerard Bromet
- Jan Willem Dam
- Caressa Elizen †
- Hanneke Folgering
- Ans Gioupas
- Yvonne Henrotte
- Rob Hofhuis
- Hilda Hollander
- Marieke Jonkerman
- Anke Lankreijer
- Wil van Leeuwen
- Age bij de Leij
- Nellie Limburg Zwaneveld
- Lydia Loevendie
- Wil Meyer
- Lies Muller
- Lily Ocasio
- Maamke Portengen
- Marja Rinsma
- Christine Roche
- Veronica van Rossum
- Hanni Spitteler
- Helga Taffijn
- Ger Taubman
- Willem Ventra
- Sophie Yaron

Bibliotheek

- Carl Dijkstra
- Marc de Hay
- Ruud Lindeman

Catering

- Gürdal Aksoy
- Noah Dull
- Barbara Frohn
- Reina Jaarsma
- Trees Moons
- Sandra van Os
- Doreen Philips
- Tineke Philips
- Asja Schouwerwou
- Henk Stadwijk

Collectie en onderzoek

- Willem Boon
- Barbara Frohn
- Rasa Kingma

Fotografie

- Dick Verdonkschot

Koeriers

- Simon Jager
- Joop Reder
- Dick Verdonkschot
- Karel van Warmenhoven

Museumdocenten

- Femke Akerboom
- Jasja Arian
- Catherine Bakker
- Bonnie Beekman
- Elles Bense
- Annemarie Bien
- Eric Bunning
- Susanne Compier
- Sanne Dijkstra
- Mariet Doorten
- Caressa Elizen †
- Nino van der Enden
- Jasmine Fernandes Peres
- Barbara Gassmann
- Kees Gerbrands
- Ed Gies
- Leonora Groen
- Marc de Hay
- Gerda Heijnis
- Gwen Hofman
- Marèns de Jong
- Wendy de Keijzer
- Marjon de Klijn
- Liesbeth Koning
- Ellie Lammers
- David Lee
- Wil van Leeuwen
- Ad Leurs
- Anita de Loos
- Nikki Moussert
- Mirjam Ohringer
- Nelleke Persoons

- Robert Jan Peters
- Ralph Pluim
- Marja Rinsma
- Gerard van Rossum
- Sanne Schraa
- Tjitso Seynen
- Jos Siemerink
- Marijke Smit
- Ferdinand Tillema
- Dick Verdonkschot
- Anton Vermast
- Anneloes Vink
- Tjitske van der Wagen
- Bea Weenink
- Wil Witsel

Registratie groepsbezoek

- Thijs Jordaan
- Ger Taubman

Technische Dienst

- Willem Boon
- Eric Don
- Pico Wychgel

DE ACTIVITEITEN VAN HET VERZETSMUSEUM ZIJN IN 2014 MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR BIJDRAGEN VAN EEN GROOT AANTAL INSTELLINGEN, BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN.

Algemene bijdragen in 2014

- Aktion Sühnezeichen-Friedensdienste
 - Berthold Gersons
 - Christelijk Nationaal Vakverbond
 - Gemeente Amsterdam
 - Stichting Dr. Edward Hardoon
 - M. Koster en Zn
 - P.J. Rogaar Stichting
 - Rami Yokota B.V.
- en diverse particulieren en ca. 1.200 donateurs van de Vriendenstichting

Bijdragen voor projecten, toegezegd in 2014

- M.A.O.C Gravin van Bylandt Stichting
- Centrum voor Propaganda voor Eenheid in de Vakbeweging
- Stichting ter bevordering van de Christelijke Pers in Nederland
- Stichting Democratie en Media
- Stichting DOEN
- Mondriaan Fonds
- Nationaal Comité 4 en 5 mei
- vfonds

Bijdragen in natura

- Accountancy aan de Amstel b.v., Amsterdam
- Colliers International Consultants BV, Amsterdam

COLOFON

© Verzetsmuseum Amsterdam, mei 2015

Tekst

- Liesbeth van der Horst

Ontwerp

- Jarno Aafjes Concept & Design

DTP

- Zwaar Water

Foto's

- Bas Baltus
- Noah Dull
- Fred Ernst
- Bart Hautvast
- Carlo Huffener
- Gerard Mensink
- Sandra ter Mijtelen
- Frank de Ruijter
- Merijn Soeters
- Dick Verdonkschot

